

SKALNÍ UMĚNÍ SEVEROVÝCHODNÍ AFRIKY: PŘÍPADOVÁ STUDIE SKALNÍCH MALEB Z ČESKOSLOVENSKÉ KONCESE V DOLNÍ NÚBII

Lenka Suková

ABSTRAKT DIZERTACE

Studie, již předkládám jako dizertační práci, je součástí mého dlouhodobého projektu zaměřeného na kritické zhodnocení epigrafické (skalní umění) a archeologické dokumentace ze dvou úseků nilského údolí v Dolní Núbii prozkoumaných československou expedicí v rámci záchranné akce UNESCO. Studie, publikovaná v roce 2011 formou samostatné monografie, se zabývá jen výskyty skalních maleb a kolorovaných (inkrustovaných) petroglyfů z obou oblastí. Devět skalních přístřešků zde pojednáváných tvoří pouze 0,64 % v celém „československém“ korpusu, v němž převažují – stejně jako v dalších oblastech severovýchodní Afriky – petroglyfy různého obsahu, stylů a stáří. Nicméně se jedná o cennou kolekci, neboť malby na rozdíl od petroglyfů představují díla technicky náročnější na provedení, což vyžaduje detailní analýzu technických aspektů, jsou vhodnější ke stylistické analýze a v neposlední řadě samotná barevnost vstupuje do interpretace (např. v případě bílých, patrně lněných suknic či tunik ve dvou přístřešcích – 17 R XIII a 17 R XIX –, jež mohou poukazovat na inspiraci nebo vliv z egyptského prostředí).

Ve své práci kladu hlavní důraz na archeologický přístup k tomuto prameni. Nejprve poskytuji podrobný popis a analýzu (tam, kde to kvalita archivní dokumentace dovoluje) aspektů prostorových, tematických (zobrazené náměty), stylistických (styly zobrazení námětů), syntaktických (kompozice) a technických (zastoupené techniky a jejich sekvence a kombinace). Na základě tematických, stylistických a syntaktických aspektů a jejich porovnání s dalšími dvojrozměrnými a trojrozměrnými archeologickými a ikonografickými prameny z oblasti studované doklady chronologicky zařazují do konkrétních sekvencí (pre)historie Dolní Núbie. Věnuji se horizontální a vertikální stratigrafii na jednotlivých panelech, se zaměřením nejen na figurativní, ale též nefigurativní evidenci, včetně dokladů rozličných *dodatečných intervencí* u jednotlivých motivů nebo na panelu jako celku. Na základě výše uvedených aspektů a stratigrafie následně u každého z přístřešků předkládám diachronní rekonstrukci transformace přirozeného skalního povrchu v panel se skalním uměním za použití konceptu „*rock-art layer*“ a „*rock-art event*“.

Po této analýze u každého z malovaných přístřešků zhodnocuji význam dochované evidence. Nezabývám se primárně interpretací původního, *intencionálního* významu těchto maleb, ale sleduji to, co autoři těchto maleb o sobě a svých prožívaných a myšlenkových světech prozradili *neintencionálně*, tedy tím, že na určitých místech v krajině vytvořili své obrazy nebo uskutečňovali specifické činnosti a/nebo tím, zda a jak vstupovali do „dialogu“ s krajinou a ostatními epigrafickými – obrazovými i nápisovými – a archeologickými doklady. Při vyhodnocení se mimo jiné věnuji funkci (funkcím) jednotlivých stanic se skalními malbami a v některých konkrétních případech též funkci samotného skalního umění a v neposlední řadě též identitě autorů, zobrazených figur a jejich publika.

Domnívám se, že zaměření na *neintencionální* význam a archeologický přístup využitý do značné míry v této studii mohou podstatným způsobem rozšířit výpovědní potenciál tohoto poutavého, ale tajemného archeologického pramene pro poznání kultur, společností a historie nejen Dolní Núbie.